

รัฐ นโยบายสาธารณะ กับการชุมนุมทางการเมืองต่อต้าน รัฐบาลพลเอกประยุทธ์

พิชญ์ เสงี่ยมพงษ์¹

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาการชุมนุมประท้วงรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ และผลที่เกิดขึ้นจากการชุมนุม มุ่งเน้นในห้วงเวลาที่มีการเคลื่อนไหวเข้มข้นระหว่าง พ.ศ.2563–2564 งานวิจัยมีสมมติฐานว่า ภายใต้การชุมนุมรัฐบาลใช้การบังคับใช้กฎหมายกับการชุมนุมสาธารณะ อันเป็นการนำนโยบายด้านการควบคุม บังคับ ไปปฏิบัติตามปกติในมุมมองของรัฐบาล ในขณะที่ยังคงสภาวะเดิม ได้แก่ชะลอการเปลี่ยนแปลงข้อกฎหมายที่กลุ่มชุมนุมเรียกร้อง และคงอำนาจของการเป็นรัฐบาลไว้ได้ งานวิจัยใช้แนวคิดด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ เช่น การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงาน ประกอบการอธิบายทดสอบสมมติฐาน วิธีการศึกษาใช้การวิเคราะห์ ข้อมูลเอกสาร ในรูปของรายงานข่าวเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ชุมนุม และรายละเอียดของกฎหมายที่บังคับใช้กับการชุมนุม เช่น พระราชบัญญัติที่มี การบังคับใช้กับการชุมนุมสาธารณะ และการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการชุมนุม โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลการชุมนุม บทความได้วิเคราะห์หรืออธิบายรายละเอียดของการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อตอบสนองการชุมนุมประท้วง เช่น พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 การแบ่งแยกอำนาจ และถ่วงดุล ตรวจสอบระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภายใต้การบังคับใช้กฎหมาย และได้ถกแถลงถึงการคงกฎหมายเดิม โดยเฉพาะบางสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ 2560 และการคงอยู่ในอำนาจของรัฐบาลประยุทธ์ ในขณะที่พบคำพิพากษาของหน่วยงานตุลาการภายใน กระบวนการทางคดีความ ที่เป็นทั้งคุณและโทษ แก่ทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายกลุ่มชุมนุม

คำสำคัญ: ชุมนุมประท้วง นโยบายประเภทควบคุม นโยบายสาธารณะ รัฐบาลประยุทธ์ สภาวะเดิม

¹ รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย <Email: pisanu.sangiampongsa@gmail.com>

The State, Public Policies, and the Protests Against Prayut Government

Pisanu Sangiampongsa²

ABSTRACT

This research aims to study protests against Prayut Government, particularly when protest activities were intense—between 2020 and 2021. Hypotheses are the following. First, the government applied various public laws to the protests as the state's response. It is argued that this is simply policy implementation, as viewed by the government. Also, the state was able to maintain the status quo, comprising the existing laws and the integrity of the government, despite the protesters' demand for amendments of laws. The research applies such theories as the discretionary power in policy implementation and the checks and balances of power to the analysis. As research methodology, the study made use of empirical facts from plentiful news reports on incidents of the protest, as well as details of public laws as applied in response to the protest. Interviews of a police officer overseeing the protest activities are also incorporated in the analysis. This article analyzes the nature of regulation policy being applied to the protest activities through state's implementation of public laws such as the Emergency Decree on Public Administration in Emergency Situation, B.E. 2548 (2005). The balances of power within the application of public laws are discussed empirically and theoretically. While the protesters demanded major changes in certain laws, especially the 2017 Constitution of Thailand, the government managed to forgo such demand. Hence, the status quo in terms of existing laws was well guarded. The protests did not have substantive impact on the status of the Prayut Government, although preliminary court decisions within the application of public laws affect both the government and protesters positively and negatively.

Keywords: Protest, Regulation Policy, Public Policy, Prayut Government, Status Quo

² Associate Professor, Department of Government, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University <Email: pisanu.sangiampongsa@gmail.com>

1. ความเป็นมาของงานวิจัย

ความไม่พอใจรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ มาจากรัฐประหารปี 2557 มองได้ว่าทำให้เกิดการบริหารประเทศที่ไม่เป็นไปตามครรลองของระบอบประชาธิปไตย เช่น การจัดตั้งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีข้อวิจารณ์ว่า รัฐธรรมนูญ 2560 ไม่เป็นประชาธิปไตย มีการร่างรัฐธรรมนูญภายหลังรัฐประหารสองครั้ง จากสองคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ การทำประชามติรับหรือไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ มีการใช้คำถามพวง เกี่ยวกับการคัดเลือกนายกรัฐมนตรี เป็นผลให้ภายหลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ มีความไม่พอใจในประเด็นที่มาของนายกรัฐมนตรี ที่เชื่อมโยงอยู่กับ คสช. มีการแสดงออกถึงความไม่พอใจดังกล่าวโดยเฉพาะในกลุ่มคนอายุน้อย ภายในประเด็นเหล่านี้ที่มีการตีความว่าเป็นการเมืองที่ไม่เป็นประชาธิปไตย หลังจากได้รัฐบาลที่มีพลเอกประยุทธ์เป็นนายกรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ 2560 มีกิจกรรมวิ่งไล่ลุง มีกิจกรรมเคลื่อนไหวของกลุ่มคนอยากเลือกตั้ง การที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำตัดสินยุบพรรคอนาคตใหม่เมื่อต้นปี 2563 น่าจะเป็นอีกปัจจัยเพิ่มความไม่พอใจของกลุ่มคนที่ไม่พอใจรัฐบาลประยุทธ์มากขึ้น เชื่อมโยงกับฐานเสียงของพรรคดังกล่าวที่เป็นกลุ่มคนอายุน้อย การเคลื่อนไหวแสดงความไม่พอใจรัฐบาลที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับรัฐประหาร ทวีความถี่ขึ้นในช่วงครึ่งหลังของปี 2563 หลังจากการควบคุมโรคโควิด-19 ได้ในระดับหนึ่ง มีจุดประสงค์การชุมนุม เรียกร้องให้รัฐบาลประยุทธ์ ยุติบทบาท และให้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายสำคัญ คือรัฐธรรมนูญ 2560 ให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น และการเรียกร้องเลยไปถึงการเปลี่ยนแปลงข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ (“Protesters staged,” 2020; “The Thammasat protesters,” 2020; “Pro-election group,” 2018; “Future forward party,” 2020)

การเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นสาระสำคัญหนึ่งของสังคม และเป็นหนึ่งในเหตุการณ์ทางการเมืองสำคัญที่เกิดขึ้นแก่รัฐบาลประยุทธ์ จึงสมควรได้รับการศึกษา โดยงานวิจัยจะศึกษาเชื่อมโยงกับบทบาทของรัฐในการตอบสนองการชุมนุมดังกล่าว

2. วัตถุประสงค์และสมมติฐานของงานวิจัย

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์ศึกษาเหตุการณ์เคลื่อนไหวประท้วงรัฐบาลประยุทธ์ และการตอบสนองของรัฐบาลต่อการเคลื่อนไหว โดยที่งานวิจัยประสงค์เพิ่มสาระและแง่มุมแก่วรรณกรรมด้านนโยบายสาธารณะ จึงศึกษาการใช้กฎหมาย

ในการตอบสนองการชุมนุมดังกล่าว ที่ใช้มุมมองว่ากฎหมายเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสาธารณะ ตามนิยามนโยบายสาธารณะของ Dye (2013, p. 3) กล่าวคือรัฐดูแลสังคม โดยกระทำการผ่านนโยบายสาธารณะที่มีกฎหมายเป็นส่วนสำคัญ จะเห็นว่ารัฐบาลประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 (พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ) มีผลบังคับใช้วันที่ 26 มีนาคม 2563 (“Comprehending the emergency decree,” 2020) ที่จำกัดจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่อาจมีผลต่อการแพร่กระจายของโรคโควิด-19 ทำให้ พ.ร.ก. ดังกล่าวไปเกี่ยวข้องโดยปริยายกับการชุมนุมทางการเมือง และรัฐบาลใช้กฎหมายฉบับอื่นด้วย ในการจัดการการชุมนุม เช่น พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558

วัตถุประสงค์ของบทความจึงมุ่งตอบคำถามวิจัยต่อไปนี้ 1. เหตุการณ์ประท้วงรัฐบาลประยุทธ์ดำเนินไปอย่างไร และการตอบสนองของรัฐ และรัฐบาลต่อการประท้วง เป็นอย่างไร 2. ผลที่เกิดขึ้นจากการชุมนุมประท้วง และจากการตอบสนองของรัฐบาล เป็นอย่างไร สำหรับสมมติฐาน เพื่อตอบคำถามวิจัยดังกล่าวมีดังนี้ 1. ภายในการชุมนุมประท้วง รัฐบาลใช้นโยบายสาธารณะ หรือกฎหมาย ในการบังคับควบคุมการชุมนุมต่อต้านรัฐบาล 2. ในการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว รัฐบาลยังคงสถานะเดิม (status quo) คือการคงอยู่ในอำนาจของรัฐบาลประยุทธ์ และคงกฎหมายเดิม โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญ 2560 และกฎหมายอื่น ๆ ที่กลุ่มประท้วงต้องการให้เปลี่ยนแปลง

3. แนวคิด ทฤษฎี

บทความวิจัยนำเสนอมุมมองเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนอายุน้อย ที่ต่อต้านรัฐบาลประยุทธ์ โดยใช้แนวคิด ทฤษฎีทางนโยบายสาธารณะ มาช่วยวิเคราะห์หรืออธิบายการเคลื่อนไหวดังกล่าว เพราะเครื่องมือสำคัญที่รัฐและรัฐบาลใช้ตอบสนองการชุมนุมคือกฎหมาย ซึ่งบทความวิจัยมองว่าได้แก่นโยบายสาธารณะในหลายรูปแบบ ในประการแรกมองได้ว่า ขั้นตอนสำคัญของนโยบายสาธารณะในที่นี้คือการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพราะเป็นการที่รัฐและรัฐบาลบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่กับการชุมนุม และแนวคิดหนึ่งที่สำคัญเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติคือ นโยบายประเภทการควบคุม บังคับ (regulation policy) ซึ่งใช้เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม แต่ก็จะมีลักษณะสำคัญในความเป็นปรปักษ์ (hostility) ปฏิปักษ์ (adversary) และการมีฝ่ายตรงข้ามอยู่เสมอ ซึ่งก็คือระหว่างภาครัฐที่ทำหน้าที่ควบคุม บังคับ กับกลุ่มหรือปัจเจกของสังคมที่ถูกควบคุม (Ripley &

Flanklin, 1986, p. 145) อย่างไรก็ตามนโยบายประเภทควบคุม บังคับ จัดว่าเป็นรากฐานของภาครัฐ เพราะภาคเอกชนไม่ได้มีกลไกเช่นนี้ ที่จะกระทำการควบคุมดังเช่นภาครัฐได้ (Kettl, 2012, pp. 448–449)

Hogwood and Gunn (1991, pp. 198–206) กล่าวถึงสาเหตุของการนำนโยบายไปปฏิบัติที่ไม่ประสบความสำเร็จ โดยที่การใช้กฎหมายควบคุม ดูแลการชุมนุมได้รับข้อวิจารณ์ จึงจะใช้มุมมองดังกล่าว ในการวิเคราะห์สิ่งที่เรียกได้ว่าเป็นสาเหตุของปัญหา ในการดูแลการชุมนุมประท้วง ที่อาจมีหลายสาเหตุ เช่น การมีความเห็นที่ไม่ตรงกันภายในจุดประสงค์ของนโยบาย และปัญหาในการได้รับความร่วมมือ เชื้อพ้องจากประชาชน

แนวคิดอำนาจการใช้ดุลพินิจของผู้ปฏิบัติงาน อธิบายถึงความสามารถที่ผู้ปฏิบัตินโยบายจะตัดสินใจเลือกกระทำการอย่างไร ภายในขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ตามที่ผู้ปฏิบัติเห็นสมควร ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานมักจะต้องเผชิญกับสถานการณ์เฉพาะหน้า มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายของนโยบาย เรียกว่าข้าราชการระดับถนน (street-level bureaucrats) (Baumer, College, & Van Horn, 2014, p. 109) เป็นผู้บังคับใช้กฎหมายที่หน้างาน

ส่วนแนวคิดแบ่งแยกอำนาจ (separation of power) (Hague, Harrop, & McCormick, 2016, pp. 148–149) และแนวคิดที่เกี่ยวกับรัฐที่ไม่ได้มีเพียงหนึ่งเดียว หากแต่ประกอบด้วยองค์กรที่หลากหลาย รับผิดชอบบริหารจัดการเชิงนโยบาย (Peters, 2016, p. 111) ช่วยอธิบายกระบวนการนโยบายสาธารณะ และช่วยพิจารณาการที่รัฐและรัฐบาลตอบสนองการชุมนุมสาธารณะว่า มีกลไกด้านองค์กรมาเกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง

4. วิธีการศึกษาและขอบเขตด้านเวลาในการศึกษา

งานวิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิ และการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ควบคุม ดูแลการชุมนุม ซึ่งเป็นข้อมูลปฐมภูมิ โดยคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้อนุมัติให้ทำการศึกษาได้

สำหรับข้อมูลเอกสาร งานวิจัยใช้ประโยชน์จากรายงานข่าวโดยสื่อมวลชน ที่ให้ความสนใจการชุมนุมของกลุ่มประท้วงรัฐบาล ภายในระยะเวลาของการศึกษาที่กำหนดอยู่ระหว่างกลางปี 2563 ถึงประมาณกลางปี 2564 เนื่องจากเป็นช่วงเวลาของการชุมนุมที่เข้มข้น ทำให้สื่อมวลชนให้พื้นที่แก่ข่าวสารเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว

ของกลุ่มประท้วงค่อนข้างมาก จึงมีสารและรายละเอียดของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อันเป็นประโยชน์แก่งานวิจัย โดยงานวิจัยได้พยายามเลือกใช้ข้อมูลในส่วนของการรายงานข้อเท็จจริงของการชุมนุม เช่นเวลานัดหมายชุมนุมในแต่ละครั้ง สารสำคัญของการชุมนุมในแต่ละครั้ง การใช้สัญลักษณ์ประกอบการเคลื่อนไหว และแกนนำ การเคลื่อนไหวที่มีบทบาทนำการชุมนุมแต่ละครั้งที่มีนัดหมาย ในขณะที่งานวิจัยไม่ได้เลือกใช้บทวิเคราะห์ข่าวของสื่อมวลชน เพราะเป็นส่วนของความคิดเห็นที่ไม่ใช่การรายงานข้อเท็จจริง และงานวิจัยได้พิจารณากฎหมายสำคัญภายในการชุมนุม เพราะงานวิจัยมีสมมุติฐานสำคัญว่า รัฐบาลใช้วิธีบังคับใช้กฎหมาย เป็นเครื่องมือควบคุม ดูแลการชุมนุมสาธารณะ ตัวอย่างกฎหมายที่มีการบังคับใช้และเข้ามาสู่การพิจารณาวิเคราะห์ของงานวิจัย เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 116 มาตรา 112 และมาตรา 110 พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 และพระราชบัญญัติชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558 และกฎหมายฉบับอื่นอีกหลายฉบับที่ใช้วิเคราะห์ภายในงานวิจัย

สำหรับแหล่งข้อมูลปฐมภูมินั้น งานวิจัยได้ใช้ประโยชน์เป็นสัดส่วนที่น้อยกว่า แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เพราะในห้วงเวลาที่กำหนดของการศึกษานั้น มีการนำเสนอเหตุการณ์การเคลื่อนไหวอยู่เป็นจำนวนมากอยู่แล้ว ทำให้มีข้อมูลที่สามารถใช้วิเคราะห์ได้อยู่เป็นจำนวนมาก สำหรับข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลการชุมนุม ใช้ประกอบข้อมูลทุติยภูมิ ที่เป็นส่วนของข้อมูลรายละเอียดที่ไม่ได้มีการนำเสนอโดยสื่อมวลชน โดยเฉพาะรายละเอียดเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เช่น เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดกฎหมาย การสอบปากคำ ทั้งนี้เพื่อรบกวนการอนุเคราะห์เวลาของผู้ให้สัมภาษณ์ให้น้อยที่สุด งานวิจัยจึงเลือกใช้ประโยชน์จากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิเสียก่อน แล้วหันไปหาแหล่งปฐมภูมิ เมื่อขาดข้อมูลจำเป็นจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

ในส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ตอบคำถามวิจัยและสมมุติฐาน งานวิจัยได้นำกรณีตัวอย่างการบังคับใช้กฎหมายในต่างประเทศ มาเปรียบเทียบกับกรณีของประเทศไทย เพื่อให้เห็นภาพของการใช้นโยบายประเภทการควบคุมบังคับของประเทศอื่นด้วย

5. ผลการศึกษาและการวิเคราะห์

5.1. เหตุการณ์และลักษณะการชุมนุมประท้วงรัฐบาลประยุทธ์

การชุมนุมต่อต้าน ประท้วงรัฐบาลประยุทธ์ เริ่มขึ้นอยู่ระหว่างกลางปี 2563 ถึงกลางปี 2564 แต่ก็ได้มีต้นตอมาาก่อนนั้น จากความไม่พอใจเหตุการณ์รัฐประหาร อันเป็นจุดสนใจและที่มาของการศึกษานี้ ข้อสังเกตสำคัญของการเคลื่อนไหวนี้คือเป็นกิจกรรมของกลุ่มคนอายุน้อย เช่น นักศึกษา ความถี่และเข้มข้นของการชุมนุมเกิดขึ้นหลังจากการควบคุมโรคโควิด-19 ได้ในระดับหนึ่ง และรัฐบาลประกาศใช้ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2563 ด้วยเหตุผลควบคุมสถานการณ์โรคติดต่อ (“The prime minister announced,” 2020) แต่มีข้อวิจารณ์ว่า รัฐบาลประยุทธ์ มีเจตนาแฝงใช้ พ.ร.ก. ดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในการจำกัดการชุมนุมต่อต้านรัฐบาล เช่นมีข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่ง พ.ร.ก. ฉุกเฉิน ฉบับที่ 1 ห้ามประชาชนเข้าไปในสถานที่ซึ่งมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคโควิด-19

ข้อสังเกตในการชุมนุม คือ มีการนัดหมายชุมนุมเป็นรายวัน หรือรายสัปดาห์ ที่ส่วนมากเริ่มและยุติภายในวันเดียว แล้วก็นัดหมายต่อเนื่องที่จัดขึ้นในอีกวันหรือสัปดาห์ต่อไป มีแนวร่วมของการชุมนุม เช่น กลุ่มเด็กนักเรียนในโรงเรียนมัธยม กิจกรรมภายในการชุมนุมที่เป็นของคนอายุไม่มากนัก สะท้อนออกมาในสาระของการชุมนุมที่เห็นได้ เช่น การใช้สัญลักษณ์ภายในการชุมนุมที่เกี่ยวข้องกับคนอายุน้อย ดังตัวอย่างเดือนสิงหาคม 2563 มีนักเรียนในโรงเรียนมัธยมหลายแห่งใช้สัญลักษณ์ชูสามนิ้วระหว่างพิธีเคารพธงชาติ แนวคิดของนักเรียนเป็นไปในแนวทางเดียวกับการเคลื่อนไหวทางการเมืองของขณะนั้น คือประเด็นการถูกคุกคาม กลุ่มเด็กนักเรียนมีมุมมองว่า ถูกคุกคามโดยผู้มีอำนาจในสถานศึกษา (“White ribbon against,” 2020) การใช้สัญลักษณ์การผูกแขนทาโร สว่างสีส้ม ภายในการชุมนุมวันที่ 26 กรกฎาคม 2563 (“Hamtaro Mob,” 2020) และสัญลักษณ์ภาพยนตร์เรื่องแฮรี่พอตเตอร์ ในกิจกรรมชุมนุมวันที่ 3 สิงหาคม 2563 ในชื่อ “เสกคาถาผู้พิทักษ์ปกป้องประชาธิปไตย” (“Anon, Lawyer, joining,” 2020) ภายในกิจกรรมแต่ละครั้งก็นัดหมายมีแนวร่วมของกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม ที่ส่วนมากเป็นกลุ่มคนอายุน้อย เช่น กลุ่มนักเรียนเลว กลุ่ม “มอกะเสด” ของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ กลุ่มแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม

สำหรับข้อเรียกร้องของการชุมนุมในด้านหลักคือ ต่อต้าน ขับไล่รัฐบาลประยุทธ์ มีการเชื่อมโยงการเป็นรัฐบาลเผด็จการทหาร กับการใช้อำนาจคุกคามประชาชน เช่น การชุมนุมวันที่ 7 สิงหาคม 2563 มีประกาศสามข้อเรียกร้อง ประกอบด้วย 1. รัฐบาลต้องหยุดคุกคามประชาชนที่แสดงความคิดเห็น ใช้สิทธิตามหลักการประชาธิปไตย 2. รัฐบาลและรัฐสภาต้องร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ที่มาจากเจตจำนงของประชาชน 3. รัฐบาลต้องยุบสภาเพื่อให้มีการเลือกตั้งทั่วไป บทกติกาของการประชาธิปไตย (“Launching of the Youth,” 2020) อีกข้อเรียกร้องที่สำคัญและเป็นที่ขัดแย้ง ถกเถียงในสังคม คือ การปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น ภายในการชุมนุมวันที่ 10 สิงหาคม 2563 มีการระบุ 10 ข้อเรียกร้อง เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น ยกเลิกมาตรา 6 ของรัฐธรรมนูญ และยกเลิกกฎหมายอาญามาตรา 112 (“The Thammasat protesters,” 2020) และเมื่อการชุมนุมเข้มข้นและถี่ขึ้น และมีการจับกุมและควบคุมตัวแกนนำอยู่ภายในเรือนจำระหว่างดำเนินคดีความ การชุมนุมมุ่งไปที่เรียกร้องให้ปล่อยตัวชั่วคราวแกนนำเหล่านั้น ใช้ชื่อกิจกรรมปล่อยเพื่อนเรา และชุมนุม ยืนหยุดขัง (“Day 61,” 2021)

ในลำดับต่อไป บทความมุ่งวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐานว่า รัฐบาลใช้วิธีบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ในการจัดการการชุมนุม และขณะเดียวกันก็ยังคงสถานะเดิม คือ คงอยู่ในอำนาจและไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ตามที่กลุ่มชุมนุมเรียกร้อง

5.2. การเลือกใช้กฎหมายที่มีอยู่กับการชุมนุมสาธารณะ

จะพบว่ารัฐบาลประยุทธ์ตอบสนองการชุมนุมเคลื่อนไหวทางการเมือง ด้วยการบังคับใช้กฎหมายหลายฉบับที่มีอยู่ กับกิจกรรมชุมนุม ซึ่งเป็นนโยบายสาธารณะประเภทการควบคุม บังคับ (regulation policy) ภายในการดูแลการชุมนุมสาธารณะ เช่น พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ที่รัฐบาลประกาศเหตุผลว่า เพื่อการควบคุมการระบาดของโรคโควิด-19 และในวันที่ 25 มีนาคม 2563 ก็มีประกาศข้อกำหนดฉบับที่ 1 ที่ออกตาม พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ มาตรา 9 ที่มีผลบังคับจำกัดการชุมนุมสาธารณะ และยังมีกฎหมายฉบับอื่นอีก ในขณะที่มีข้อวิจารณ์ว่า รัฐบาลประยุทธ์มีเจตนาแฝงใช้ พ.ร.ก. ดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการจำกัดการชุมนุมต่อต้านรัฐบาล

ตัวอย่างการชุมนุมวันที่ 22 มีนาคม 2564 เป็นการเคลื่อนไหวของกลุ่มรีเดม ที่เป็นเครือข่ายของกลุ่มชุมนุม เจ้าหน้าที่ตำรวจได้จับกุมและแจ้งข้อหาผู้ชุมนุมในหลายข้อหา (“Twenty REDEM members faced 6 charge,” 2021) เช่น พ.ร.บ.โรคติดต่อ พ.ศ.2558 มาตรา 34 “เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ ... ให้เจ้าพนักงานควบคุมโรคติดต่อ ... มีอำนาจ ... 6) ห้ามผู้ใดกระทำการ หรือดำเนิน

การใด ๆ ที่อาจก่อให้เกิดสภาวะที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ...” และข้อหาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 215 “ผู้ใดมั่วสุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ใช้กำลังประทุษร้ายหรือกระทำการ ... ให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง ต้องระวางโทษ ...”

มีการบังคับใช้ พ.ร.บ. ชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2548 ส่วนมากเป็นการแจ้งข้อกล่าวหา ดำเนินคดีความตามมาตรา 10 “ผู้ใดประกาศจะจัดชุมนุมสาธารณะ ให้แจ้งการชุมนุมต่อผู้รับแจ้งก่อนเริ่มการชุมนุมไม่น้อยกว่ายี่สิบชั่วโมง” ตัวอย่างการนัดชุมนุมวันที่ 27 พฤศจิกายน 2563 ไม่มีการแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจก่อนล่วงหน้าตามเวลาที่กำหนด จึงมีการดำเนินคดีตามกฎหมายนี้ (“Protest on 27 November,” 2020) และนายกรัฐมนตรียะประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2563 ทำให้มีการควบคุมการชุมนุมโดยใช้น้ำแรงดันสูง ที่มีข้อวิจารณ์ในเรื่องการพลสมสารเคมีในน้ำ (“Protest on 16 October,” 2020)

อีกกฎหมายสำคัญที่เป็นเหตุให้มีการแจ้งข้อหาแก่แทบจะทุกแกนนำคณะราษฎร คือ กฎหมายอาญา มาตรา 112 ทั้งนี้หนึ่งในข้อเรียกร้องสำคัญของการชุมนุม คือ การให้ยกเลิกมาตราดังกล่าว และมีการเรียกร้องที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น การเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 ที่ว่า ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ไม่ได้ (“Penguin showed up,” 2020) ในวันที่ 14 ตุลาคม 2563 มีการชุมนุมอยู่บริเวณใกล้กับรถยนต์พระที่นั่งของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินี มีการแสดงสัญลักษณ์ชูสามนิ้วบริเวณชบวนเสด็จ (“Protest on 14 October,” 2021) ข้อเรียกร้องและกิจกรรมที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ของการชุมนุม อาจมองได้ว่า เป็นความผิดตามกฎหมายอาญา มาตรา 112 “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น...พระมหากษัตริย์ พระราชินี...ต้องระวางโทษ...” และก็ได้มีการแจ้งความดำเนินคดีกับแกนนำตามมาตราดังกล่าวในหลายคดี

การบังคับใช้กฎหมายกับการชุมนุมสาธารณะมองได้ว่า เป็นการนำนโยบายประเภทการควบคุม บังคับ (regulation policy) ไปปฏิบัติ Kettl (2012, pp. 448–449) กล่าวว่า การควบคุม เป็นรากฐานการทำงานของภาครัฐหรือรัฐบาล กล่าวคือภารกิจส่วนมากของรัฐจะมีมิติของการควบคุม ดูแล จัดการ จัดระเบียบของสังคม เช่น บังคับจัดเก็บภาษีอากร อาจถกเถียงได้ว่า ภายในนโยบายสาธารณะนั้น รัฐบาลประยุทธ์ก็นำนโยบายที่มีอยู่ไปปฏิบัติตามปกติ เช่นเดียวกับการดำเนินการอื่นของรัฐ

5.3. ระหว่างนโยบายประเภทการควบคุม (regulation policy) กับการคุกคามประชาชน

ตามปกติสังคมจะไม่ชอบการควบคุม บังคับของรัฐบาล ตัวอย่างของสหรัฐอเมริกา มีการกล่าวถึงการมีรัฐบาลหรือรัฐที่กว้างใหญ่ (big government) ในแง่ลบ (Kettl, 2012, p. 450) และมีโอกาสที่นโยบายประเภทควบคุม บังคับจะเกิดผลข้างเคียงของนโยบายในด้านลบ ได้แก่การไปจำกัดสิทธิ เสรีภาพของประชาชนได้ และจึงอาจถูกแถลงได้ว่า การที่รัฐใช้กฎหมายดูแล ควบคุมการชุมนุม มีส่วนไปเกี่ยวข้องกับการกล่าวอ้างของกลุ่มชุมนุมว่า รัฐกำลังคุกคามประชาชน (“Protester staged,” 2020)

นอกจากนี้ อาจอธิบายได้ต่อเนื่องไปถึงเรื่องการเมืองว่าการนำนโยบายหรือกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุม ดูแลการชุมนุมไปปฏิบัตินั้นมีปัญหา หรือไม่ประสบความสำเร็จ ตามที่ Hogwood and Gunn (1991, pp. 198–206) อธิบายว่าความไม่สำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติอาจมาจากความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ในจุดประสงค์ของนโยบาย รวมถึงปัญหาในการสื่อสาร ประสานงานระหว่างภาครัฐกับประชาชน ซึ่งในกรณีนี้คงจะเป็นความยากและละเอียดอ่อนของการบังคับใช้กฎหมาย กับการชุมนุมประท้วงรัฐบาล

5.4. อารยะขัดขืนตอบโต้การคุกคามประชาชน

กลุ่มผู้ชุมนุมมองการบังคับใช้กฎหมายในการชุมนุมเป็นการคุกคาม กระทบลสิทธิ เสรีภาพในการแสดงออกของประชาชน จะเห็นว่าเมื่อมีการจับกุมแกนนำในกระบวนการดำเนินคดีในหลายกรณี มีการแสดงอารยะขัดขืนการบังคับใช้กฎหมาย เช่น เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมแกนนำ พริษฐ์ เมื่อวันที่ 14 สิงหาคม 2563 เป็นการบังคับใช้กฎหมายกับการชุมนุมของวันที่ 18 กรกฎาคม 2563 แจ้ง 8 ข้อกล่าวหา เช่น ร่วมกันชุมนุมตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ใช้กำลังประทุษร้าย อันเป็นเหตุให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง รวมทั้งเป็นหัวหน้าสั่งการให้มีการกระทำความผิดกฎหมายระหว่างการจับกุม พริษฐ์ได้กล่าวแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยถ่ายทอดผ่าน facebook ว่า “ผมไม่ยอมรับกระบวนการใด ๆ ทั้งปวง รวมทั้งไม่ยอมรับอำนาจของพวกพี่ด้วย ดังนั้นพี่ไม่มีสิทธิ์สั่งผม และไม่มีสิทธิ์คุกคามประชาชน” (“Penguin shouted,” 2020) และมีพฤติกรรมอื่นนี้ ไม่ถึงกับขัดขืนการจับกุม แต่ไม่ยอมเคลื่อนย้ายตัวไปกับเจ้าหน้าที่ ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจอุ้มกึ่งลากตัวพริษฐ์ ขึ้นรถยนต์ของเจ้าหน้าที่ไปยังสถานีตำรวจ และยังมีอีกหลายกรณีที่มีการอารยะขัดขืนขณะเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติ

การจับกุมผู้ชุมนุม

จากการบังคับใช้กฎหมายของรัฐ มีเสียงวิจารณ์บางส่วนไปในทางลบต่อรัฐบาล มีการตั้งคำถามถึงความพอสมควรแก่เหตุในการปฏิบัติของภาครัฐ เช่น มีคณบดีคณะนิติศาสตร์ แสดงความไม่เห็นด้วยกับการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร เห็นว่าการชุมนุมควรได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ และหลักสากล มองว่าประกาศดังกล่าวเป็นการกระทำของรัฐที่เกินเลยสาเหตุที่จำเป็น (“Four deans,” 2020) และมีนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ แสดงความไม่เห็นด้วยกับปฏิบัติการควบคุมการชุมนุม ดังเช่นการชุมนุมวันที่ 20 มีนาคม 2564 ที่มีการสลายการชุมนุม โดยฉีดน้ำแรงดันสูงและใช้กระสุนยางอย่างไม่ได้มาตรฐานตามหลักสากล (“Avoiding ferocity,” 2021) ทำให้เห็นภาพของนโยบายประเภทการบังคับ ที่มีลักษณะความเป็นปรปักษ์ และมีฝ่ายตรงข้ามอยู่เสมอ (Ripley & Franklin, 1986, p. 145)

5.5. การวิเคราะห์เปรียบเทียบกับนโยบายประเภทการควบคุมในต่างประเทศ

อาจพบตัวอย่างความเป็นปรปักษ์ ชัดแจ้งภายในนโยบายประเภทควบคุมในต่างประเทศได้เช่นกัน ตัวอย่างกรณีการเคลื่อนไหว Black Lives Matter ที่ผู้ต้องสงสัยเสียชีวิตขณะที่เจ้าหน้าที่ตำรวจกระทำการจับกุม เกิดความไม่พอใจของสังคม ซึ่งไปพ้องกับประเด็นสีผิวด้วย มีการประท้วงการกระทำของเจ้าหน้าที่ตำรวจดังกล่าวที่เกิดความรุนแรงขนาดที่มีการเสียชีวิต จะพบการตรวจสอบ ถ่วงดุลอำนาจ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่โดยฝ่ายตุลาการ มีคำพิพากษาของศาลมลรัฐให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการเสียชีวิตดังกล่าวมีความผิด (“George floyd murder,” 2021) ก็จะเห็นภาพที่คล้ายกันในประเทศ ของนโยบายสาธารณะประเภทควบคุม บังคับที่มีความเป็นปรปักษ์ ระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐผู้ควบคุม กับสังคมที่ถูกควบคุม (Ripley & Franklin, 1986, p. 145) เมื่อนำมาเทียบเคียงกับกรณีของประเทศไทย

5.6. การวิเคราะห์เชิงสถาบัน/การแบ่งแยกอำนาจ/ถ่วงดุลอำนาจ

ภายในการนำนโยบายหนึ่ง ๆ ไปปฏิบัติ หรือการบังคับใช้กฎหมายนั้น สังเกตว่ามีหลายหน่วยงาน เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ซึ่งอาจไม่ใช่เฉพาะฝ่ายบริหารที่ขึ้นตรงต่อรัฐบาลแต่เพียงเท่านั้น ดังที่ Peters (2016, p. 111) อภิปรายถึงภาครัฐที่ไม่ได้มีหนึ่งเดียวแบบที่บางคนมักจะคิดเช่นนั้น และอาจถกเถียงได้ว่า ในเชิงแนวคิด ทฤษฎีนั้น การมีหลายหน่วยงานรับผิดชอบนโยบายไปปฏิบัติ เป็นไปตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ (separation of power) อันจะทำให้เกิดการถ่วงดุลอำนาจ (checks and

balances of power) หรือตรวจสอบการใช้อำนาจระหว่างหน่วยงาน ภายในการปฏิบัติ บังคับใช้กฎหมาย (Hague, Harrop, & McCormick, 2016; pp. 148–149) ดังนั้น จึงอาจถูกแถลงว่า ภายในการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลประยุทธ์กับการชุมนุมทางการเมือง อาจมีส่วนที่ไม่ได้อยู่ในความควบคุมของรัฐบาลทั้งหมดก็เป็นได้

ประเด็นสำคัญหนึ่งที่เกิดขึ้นภายในการเคลื่อนไหวของกลุ่มชุมนุมคือ กระบวนการแจ้งข้อหาและดำเนินคดีความกับผู้ชุมนุมและแกนนำ ในช่วงกลางปี 2563 ที่การชุมนุมเข้มข้นและถี่ เมื่อภาครัฐมองว่าพฤติการณ์ชุมนุมไม่เป็นไปตามกฎหมาย ก็จะแจ้งข้อหาแก่ผู้ชุมนุม ผู้ถูกแจ้งข้อหา มักจะยื่นขออนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวจากศาล ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หมวด 3 เริ่มที่มาตรา 106 จะพบว่าศาลยุติธรรมได้อนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวดังกล่าว เช่น แกนนำปรีชัฐ ได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม 2563 (“Criminal court released,” 2020) แต่หลังจากที่การชุมนุมดำเนินไปหลายครั้งที่มีการนัดหมาย มีการแจ้งข้อหา ดำเนินคดีแกนนำคนเดิมเป็นจำนวนหลายครั้ง หลายคดี โดยเป็นข้อหาเดิมและ ข้อกฎหมายเดิม แต่เป็นข้อหาที่มาจากการชุมนุมหลายครั้ง จะพบว่าระยะหลัง ของการขออนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวนั้น ศาลได้ปฏิเสธการขอประกันตัว (“New people’s party,” 2021)

ภายในการบังคับใช้กฎหมายกับการชุมนุม และในเชิงสถาบัน วิเคราะห์ได้ว่า มีหลายหน่วยงานเกี่ยวข้อง สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่หน่วยงาน รับผิดชอบ ดูแลการชุมนุม เพราะเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ พิจารณาเห็นว่า พฤติการณ์ในการชุมนุมอาจขัดต่อกฎหมายบางฉบับและบางมาตราก็จะแจ้งข้อกล่าวหา เจ้าหน้าที่ใช้หมายเรียกให้มารับทราบข้อกล่าวหา นั้น แต่หาก เป็นการจับกุมแล้วแจ้งข้อหา นั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะขออนุมัติหมายจับจากศาลอาญา (“The legal foundation,” 2022) ซึ่งเป็นฝ่ายตุลาการ ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 57 และ 78 จะเห็นภาพของการตรวจสอบ ถ่วงดุลอำนาจระหว่าง ฝ่ายบริหารและตุลาการ ดังที่มีกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจขออนุมัติหมายจับแกนนำ ตามความผิดประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 และ 116 จากการชุมนุม 19 กันยา ทวงอำนาจคืนราษฎร และ Mob Fest วันที่ 14 พฤศจิกายน 2563 แต่ศาลไม่อนุมัติหมายจับ ให้เหตุผลว่าผู้ต้องหาเป็นบุคคลสาธารณะ มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจออกหมายเรียกแทน (“Summoning the leaders,” 2020) ทำให้ เห็นการปฏิบัติในหลักการแบ่งแยก และถ่วงดุลอำนาจระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และปกป้องสิทธิของประชาชน (Heywood, 2013, pp. 268–269) ที่มาของ

การถ่วงดุลอำนาจนี้คือ การหาวิธีให้ศาลยุติธรรมมีความเป็นอิสระ แยกเทศจากฝ่ายบริหาร (“The history of court of justice,” 2018) ตามรัฐธรรมนูญ 2560 มาตรา 193 “ให้แต่ละศาล...มีหน่วยงานธุรการที่มีความเป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ...ขึ้นตรงต่อประธานแต่ละศาล” และมาตรา 196 “การบริหารงานบุคคลเกี่ยวกับผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ต้องมีความเป็นอิสระ และดำเนินการโดยคณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม ซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน...” จะเห็นว่าในเชิงเทคนิควิธีแล้ว ให้ความเป็นเอกเทศแก่ฝ่ายตุลาการ กำหนดงานตัดสินคดีความโดยผู้พิพากษาไปขึ้นต่อประธานศาลฎีกาที่แยกจากฝ่ายบริหาร

ภายหลังการแจ้งข้อหา ด้วยการจับกุมหรือหมายเรียก โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว ภายในกระบวนการดำเนินคดีความอาญา ยังมีสำนักงานอัยการสูงสุดเกี่ยวข้องด้วย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 ระบุว่า “บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล 1) พนักงานอัยการ ...” และรัฐธรรมนูญ 2560 มาตรา 248 กล่าวว่า “... พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดี ...” จะเห็นว่าในส่วนของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นข้าราชการระดับถนน (street-level bureaucrats) (Baumer, College, & Van Horn, 2014, p. 109) มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับกลุ่มชุมนุม ในขณะที่สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งของฝ่ายบริหาร ที่อาจไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ชุมนุมในแบบเดียวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ แต่ทำหน้าที่พิจารณาว่า จะฟ้องคดีความกับผู้ชุมนุมหรือไม่ ก็จะเป็นการพิจารณาตรวจสอบ ถ่วงดุลอำนาจระหว่างหน่วยงานในฝ่ายบริหารด้วย หรือเป็นการตรวจทานการฟ้องร้อง ดำเนินคดี ตัวอย่างวันที่ 8 มีนาคม 2564 สำนักงานอัยการสูงสุดสั่งฟ้อง 18 แกนนำคณะราษฎรในกรณีชุมนุม วันที่ 19 กันยายน 2563 เช่น ข้อหาร่วมกันกระทำความผิดฐานยุยงปลุกปั่น ตามมาตรา 116 และอีกหลายข้อหาตามกฎหมายอีกหลายฉบับ (“Prosecutors pressed charge,” 2021)

ภายในกระบวนการแจ้งข้อหา ดำเนินคดีกับการชุมนุม มีประเด็นสำคัญเรื่องการอายัดตัวผู้ถูกจับและควบคุมตัว ซึ่งเป็นผลโดยตรงจากการที่มีการนับครั้งความผิดตามวาระการชุมนุม ที่มีจำนวนมากครั้ง จากการนัดหมายชุมนุมและยุติการชุมนุมเป็นรายครั้ง ซึ่งวิเคราะห์ได้ว่าเป็นลักษณะของการชุมนุมที่ต่างไปจากการชุมนุมในอดีต การนัดหมายชุมนุมเป็นหลายกรรม หลายวาระนี้เป็นเหตุสำคัญให้มีการฟ้องร้องเป็นหลายคดีความ และเกิดการอายัดตัวผู้ต้องหา (เจ้าหน้าที่ตำรวจ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2564) โดยการอายัดตัวแกนนำมีนัยสำคัญ เพราะกลุ่มชุมนุมนำมาเชื่อมโยงกับการคุกคามประชาชน จึงเป็นเรื่องที่เป็นปรปักษ์ ชัดแย้ง (controversial)

ตามลักษณะของนโยบายสาธารณะประเภทการควบคุม บังคับ (Ripley & Franklin, 1986, p. 145) ตัวอย่างความวุ่นวายจากกรณีวันที่ 30-31 ตุลาคม 2563 แกนนำสำคัญ คือ พรชัย และภานุพงศ์ ได้รับอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราว ภายหลังการแจ้งข้อหา ดำเนินคดีในความผิดเกี่ยวกับการชุมนุมวันที่ 19-20 กันยายน 2563 แต่มีหมายจับและการอายัดตัวจากข้อหาหรือคดีอื่น (“Taking Roong, Penguin,” 2020)

ภายในการวิเคราะห์เชิงสถาบันและการบังคับใช้กฎหมาย จะพบกรณีศาลยุติธรรมมีคำพิพากษาอันเป็นคุณแก่กลุ่มชุมนุม เช่น กรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องกลุ่มคนอยากเลือกตั้ง 9 คน ในข้อหาความผิดฐานยุยง ปลุกปั่น ตามกฎหมายอาญา มาตรา 116 และข้อหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมวันที่ 27 มกราคม 2561 ในกิจกรรมเรียกร้องให้ไม่มีการเลื่อนการเลือกตั้งออกไปอีก ศาลเชื่อว่าจำเลยไม่มีเจตนาฝ่าฝืน พ.ร.บ. ชุมนุมสาธารณะฯ มาตรา 7 และเห็นว่า การชุมนุมเรียกร้องให้มีเลือกตั้งโดยเร็ว ไม่เข้าข่ายการยุยง ปลุกปั่น จึงพิพากษายกฟ้องจำเลยทั้งหมด (“Court discharged,” 2020) เป็นตัวอย่างของบทบาทของศาลในขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ที่ระบุว่า การชุมนุมในวันดังกล่าวไม่เป็นการละเมิดกฎหมาย จากที่ฝ่ายบริหารฟ้องกลุ่มชุมนุม

ในส่วนของกรณีตรงข้าม จะพบคำพิพากษาของศาลที่ไม่เป็นคุณแก่กลุ่มชุมนุม เนื่องจากส่วนมากของคดีความยังอยู่ภายในกระบวนการพิจารณา บทบาทของศาลในระหว่างการชุมนุมจึงเป็นการตัดสินเรื่องอนุญาตหรือไม่อนุญาตปล่อยตัวชั่วคราว ตามการร้องขอของผู้ถูกหมายจับ ที่ส่วนมากได้แก่แกนนำ ที่ถูกแจ้งข้อหาในหลายคดีความ เมื่อมีการจับกุม แจ้งข้อหามากขึ้น ศาลมีคำตัดสินไม่อนุญาตปล่อยชั่วคราว แกนนำ เช่นกรณี จตุภัทร์ ไม่ได้รับอนุญาตให้ประกันตัวเมื่อวันที่ 9 สิงหาคม 2564 จากพฤติการณ์ในกรณีชุมนุมวันที่ 3 สิงหาคม 2564 เพราะถูกดำเนินคดีในลักษณะเดียวกันอีกเป็นจำนวนมาก คือ 12 คดีความ (“Court denied,” 2021)

เกี่ยวกับการที่ศาลไม่อนุญาตปล่อยชั่วคราวแกนนำเช่นนี้ อธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาให้สัมภาษณ์แก่สื่อมวลชนว่า การปล่อยชั่วคราวตามสิทธิสามารถกระทำได้ แต่สาเหตุที่ศาลไม่อนุญาตปล่อยชั่วคราวแกนนำคณะราษฎรนั้น เชื่อมโยงกับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108/1 กล่าวคือหากให้ประกันตัวแล้วเกรงว่าจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น ซึ่งศาลเห็นการที่แกนนำหลายคนเคยได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวแล้ว ก็กลับไปกระทำซ้ำแบบเดิมที่เคยถูกแจ้งข้อหามาก่อน (“The 7 protest leaders,” 2021)

ภายในกลไกการถ่วงดุลอำนาจ และตรวจสอบ ระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายตุลาการ จะพบกรณีตัวอย่างข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่ง พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินฯ ฉบับที่ 29 ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2564 ลงนามโดยนายกรัฐมนตรี “...ห้ามผู้ใดเสนอข่าว..ที่มีข้อความอันอาจทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว...ทำให้เข้าใจผิด...” มีข้อวิจารณ์การออกข้อกำหนดนี้ของรัฐบาล ในวันที่ 2 สิงหาคม 2564 สื่อมวลชนและทนายความจากภาคนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน ได้ยื่นฟ้องนายกรัฐมนตรี และผู้อำนวยการศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 ต่อศาลแพ่ง ขอให้ศาลมีคำสั่งเพิกถอนข้อกำหนดดังกล่าว และในวันที่ 6 สิงหาคม 2564 ศาลแพ่งพิพากษาว่า ข้อกำหนดนี้ครอบคลุมการนำเสนอข่าวที่กว้าง เป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพในการนำเสนอข่าว ตามที่รัฐธรรมนูญ 2560 คุ่มครอง ดังในมาตรา 34 วรรค 1 “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น...” และมาตรา 35 วรรค 1 “บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสาร...” ศาลมีคำสั่งห้ามการบังคับใช้ข้อกำหนดนี้เป็นการชั่วคราว จนกว่าจะมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างอื่น (“Civil Court’s provisional,” 2021)

แต่ก็จะพบกรณีที่ศาลแพ่งมีคำสั่งไปในทางที่เป็นคุณแก่รัฐบาลเช่นกัน ตัวอย่างกรณีผู้สื่อข่าวจากสองสื่อมวลชนและทนายความของภาคนักกฎหมายเพื่อสิทธิมนุษยชน ฟ้องต่อศาลแพ่งเรียกค่าเสียหายจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้กระสุนยางควบคุมการชุมนุม ผู้ฟ้องยืนยันว่าไม่ได้มีประกาศเตือนการใช้กระสุนยางก่อนยิง ทั้งที่ผู้สื่อข่าวใส่เครื่องหมายสื่อมวลชน เมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2564 ศาลแพ่งได้พิจารณาคำร้องดังกล่าว เห็นว่าผู้สื่อข่าวทั้งสองที่เป็นโจทก์ ไม่ได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ และแนวทางการปฏิบัติงานของสื่อมวลชน อันเป็นเหตุที่จะได้รับการคุ้มครองตามคำร้องขอ ศาลแพ่งจึงมีคำสั่งยกคำร้อง (“Court dismissed,” 2021)

นอกจากศาลยุติธรรม ก็จะมีบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญ ภายในบริบทการต่อต้านรัฐบาล ตัวอย่างกรณีศาลรัฐธรรมนูญมีมติยุบพรรคอนาคตใหม่ ในประเด็นสัญญากู้ยืมเงิน ระหว่างหัวหน้าพรรค กับพรรคอนาคตใหม่ (“Future forward party,” 2020) และมีกรณีศาลรัฐธรรมนูญตัดสินว่า ความเป็นรัฐมนตรีของพลเอกประยุทธ์ไม่สิ้นสุดลง จากข้อสงสัยในการใช้บ้านพักของราชการทหาร ในขณะที่ได้เกษียณอายุราชการแล้ว (“The case of prime minister’s residence,” 2021) เป็นตัวอย่างกรณีที่มีข้อวิจารณ์ โดยเฉพาะภายในกลุ่มต่อต้านรัฐบาล ถึงความเป็นอิสระของศาลรัฐธรรมนูญ ในการพิจารณา ตัดสินคดี เพราะในสองตัวอย่างนี้เป็นไป

ในทางที่เป็นประโยชน์ต่อรัฐบาล และทำให้กลุ่มชุมนุมไม่พอใจ

วิเคราะห์ได้ว่า ที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ที่ตัดสินในสองคดีดังกล่าว ต่างจากบุคลากรของศาลยุติธรรม อาจมองได้ว่าการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เกี่ยวข้องอยู่กับรัฐบาลประยุทธ์ กล่าวคือรัฐธรรมนูญ 2560 มาตรา 204 ระบุว่า วุฒิสภามีส่วนให้ความเห็นชอบ ในการสรรหาผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และมาตรา 269 กำหนดให้ คสช. ที่พลเอกประยุทธ์เป็นหัวหน้านั้น มีส่วนคัดเลือกสมาชิกวุฒิสภา ก็จะทำให้มองได้ว่ารัฐบาลและพลเอกประยุทธ์ มีส่วนคัดเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญด้วย และจะพบว่าตุลาการจำนวน 8 ใน 9 ท่าน ได้รับการสรรหาในห้วงเวลาที่พลเอกประยุทธ์เป็นนายกรัฐมนตรีและหัวหน้า คสช. (“Finally comes,” 2020; “Worawit,” 2020; “Nomination of Banjongsak,” 2020; “Nomination of Nakarin,” 2015; “Nomination of Panya,” 2015; “Taweekiat as,” 2013) ทำให้มีการเชื่อมโยงคำตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นคุณแก่รัฐบาลประยุทธ์ กับที่มาของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ที่เกี่ยวข้องับรัฐบาลดังกล่าว

5.7. การคงอยู่ของสถานะเดิม (status quo)

ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ มีข้อสงสัยถึงการคงไว้ของอำนาจการเป็นรัฐบาลของผู้ก่อรัฐประหาร พ.ศ.2557 ข้อสงสัยแรกเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญภายหลังการใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ.2557 โดยที่มีการตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญสองครั้ง ผลจากการยกร่างรัฐธรรมนูญโดยคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญที่มี บวรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธานนั้น สภาปฏิรูปแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พ.ศ. 2557 มีมติไม่รับร่างดังกล่าว (“The magnificent,” 2018) หลังจากนั้นมีการตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญชุดใหม่มี มีชัย ฤชุพันธุ์ เป็นประธาน ภายหลังการยกร่างโดยกรรมการชุดใหม่นี้ มีการเสนอให้ประชาชนแสดงประชามติรับ หรือไม่รับ ร่างรัฐธรรมนูญที่สำคัญคือ มีคำถามพ่วง ไปพร้อมกับการลงประชามติ ที่ระบุในบัตรออกเสียงประชามติว่า “ประเด็นเพิ่มเติม ท่านเห็นชอบหรือไม่ว่า เพื่อให้การปฏิรูปประเทศเกิดความต่อเนื่อง...สมควรกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลว่า ในระยะ 5 ปีแรก นับแต่วันที่ มีรัฐสภาชุดแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ให้ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภา เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบบุคคลซึ่งสมควรดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี (“Adjunct question,” 2016)

คำถามพ่วงและประชามติมีผลให้ พลเอกประยุทธ์ ได้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นครั้งที่สอง (“Recalling 7 August 2016,” 2021) ซึ่งหมายถึงสภาวะเดิม (status quo) โดยมีการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ระหว่าง ส.ว. กับ คสช. ตามที่รัฐธรรมนูญที่ใช้ลงประชามติ มาตรา 269 กำหนดให้ คสช. มีส่วนคัดเลือก ส.ว. ที่มีอำนาจลงมติในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ตามคำถามพ่วงประชามติ

ภายหลังรัฐธรรมนูญ 2560 มีผลบังคับใช้ และต่อมามีข้อเรียกร้องของสังคม โดยเฉพาะกลุ่มชุมนุมให้เปลี่ยนแปลงนั้น อาจารย์ถึงถึงความพยายามชะลอการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะในสาระสำคัญของที่มาของนายกรัฐมนตรี จะพบว่ามิติของรัฐสภาตั่งคณะกรรมาธิการวิสามัญศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 (“The proposal of,” 2020) รายงานผลการศึกษาของคณะกรรมาธิการดังกล่าว ในประเด็นสำคัญที่ถกเถียงในสังคม ยังเห็นควรคงอำนาจของ ส.ว. ในการร่วมคัดเลือกนายกรัฐมนตรี เพราะเห็นว่าอำนาจดังนี้ของ ส.ว. เป็นการชั่วคราวเท่านั้น (“Peerapan said,” 2021)

นอกจากนี้ยังมีการตั้งอีกคณะกรรมาธิการโดยรัฐสภา ในชื่อ คณะกรรมาธิการพิจารณาก่อนรับหลักการร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ ภายหลังการเสนอ 6 ร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญที่เสนอโดยทั้ง ส.ส. ฝ่ายรัฐบาล และ ส.ส. ฝ่ายค้าน ทำให้ยังไม่มีการลงมติของรัฐสภาในวาระที่ 1 ในญัตติการแก้ไขรัฐธรรมนูญ (“Totalling 6 drafts,” 2020) เกิดข้อสงสัยในความพยายามชะลอการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ตามที่กลุ่มชุมนุมเรียกร้อง และมีการชุมนุมที่นอก รัฐสภาเพื่อรอฟังมติของรัฐสภา ในขณะที่มีการเลื่อนการลงมติดังกล่าว (“Protesters angry,” 2020) สำหรับผลการพิจารณาที่สำคัญของคณะกรรมาธิการพิจารณาก่อนรับหลักการร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญ คือ ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญต้องไม่ให้กระทบต่อพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ (“The Constitutional Amendment,” 2020) ทำให้สังเกตได้ว่า ข้อเรียกร้องของกลุ่มชุมนุมเกี่ยวกับการปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ ไม่น่าจะได้รับการตอบสนองโดยรัฐสภาแต่อย่างใด ซึ่งก็จะเป็นการคงสภาวะเดิมในเชิงกฎหมาย

ในการประชุมรัฐสภาวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2564 ส.ส. พรรคพลังประชารัฐ และ ส.ว. เสนอญัตติให้ส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย เกี่ยวกับอำนาจและหน้าที่ของรัฐสภาตามมาตรา 210 ของรัฐธรรมนูญ 2560 “ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจต่อไปนี้...2) พิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา...” ให้เหตุผลในการเสนอญัตติดังกล่าวว่า เป็นเพราะมีสมาชิกรัฐสภาบางคนไม่สบายใจว่า รัฐสภาใช้อำนาจเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างไร

(“Thai parliamentary,” 2021) ทำให้อาจสงสัยได้ว่า เป็นอีกเหตุการณ์หนึ่งของการพยายามชะลอการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ 2560

ศาลรัฐธรรมนูญมีมติเสียงข้างมากวินิจฉัยว่า รัฐสภามีอำนาจและหน้าที่จัดทำรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดทำประชามติ (“Constitutional amendment: The Constitutional Court,” 2021) แต่ที่ประชุมรัฐสภาวันที่ 17 มีนาคม 2564 ภายในญัตติการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 256 มีมติไม่ผ่านวาระที่ 3 หลังจากมีการรับหลักการในวาระที่ 1 เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2564 (“Constitutional amendment: Palang Pracharath,” 2021) ส.ส. พรรคพลังประชารัฐ เสนอการแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตราหรือในบางประเด็น เช่น การแก้ไขระบบการเลือกตั้ง (“Constitutional amendment: From,” 2021) เท่ากับว่าคงไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงในประเด็น ตามการเรียกร้องของกลุ่มชุมนุม

ส่วนการเคลื่อนไหวต่อเนื่องที่สอดคล้องกับข้อเรียกร้องของกลุ่มชุมนุม คือ การที่กลุ่มในชื่อ Re-solution รวบรวมรายชื่อประชาชน เสนอร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม ต่อรัฐสภาวันที่ 16 พฤศจิกายน 2564 มีการชี้แจงหลักการและเหตุผลของร่างรัฐธรรมนูญ ที่เรียกว่าฉบับของประชาชนนี้ว่า รัฐธรรมนูญ 2560 ขาดความชอบธรรมเชิงประชาธิปไตย ในประเด็นสำคัญคืออำนาจที่สูงของ ส.ว. ที่สามารถลงมติเลือกผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รวมทั้งอำนาจอื่น ๆ โดยอำนาจนั้นไม่ได้ยึดโยงอยู่กับประชาชน แต่ร่างรัฐธรรมนูญนี้ไม่ผ่านการรับหลักการในวาระที่ 1 จึงตกไป (“Parit and Piyabut,” 2021; “The parliament voted,” 2021) จะเห็นการคงอยู่ของสภาวะเดิม โดยเฉพาะประเด็นที่มาของนายกรัฐมนตรี ที่กลุ่มชุมนุมต้องการให้แก้ไขภายในรัฐธรรมนูญ 2560

อาจวิเคราะห์การคงอยู่ของสภาวะเดิม ด้วยแนวคิดความถาวรเชิงสถาบัน (institutional permanence) (Sato, 2002, p. 36) ที่อธิบายว่า นโยบายหนึ่ง ๆ มักฝังรากอยู่กับสังคมยาวนาน เช่น กรณีการเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงกฎหมายอาญามาตรา 112 เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ จะพบ ส.ส. พรรครัฐบาลที่อ้างอิงคุณูปการของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย ที่มีต่อสังคมและประเทศไทยตั้งแต่อดีต (“Here comes,” 2020) จะพบกลุ่มไทยภักดีที่สนับสนุนการคงมาตรา 112 ไว้ (“Thai Pakdee,” 2020) และยังคงพบส่วนของสังคมที่ไม่ได้เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์ (“NIDA asked,” 2020)

6. อภิปรายผลการศึกษาและข้อสรุป

จากผลการศึกษาและวิเคราะห์สามารถอภิปรายสรุปผลสำคัญดังนี้ สำหรับคำถามวิจัยที่ 1 ได้ข้อสรุปว่าส่วนมากเป็นไปตามสมมติฐาน คือ ดังที่ได้มีการเคลื่อนไหวชุมนุมประท้วงรัฐบาลประยุทธ์ รัฐบาลใช้วิธีบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ในการควบคุม ดูแลการชุมนุมสาธารณะ ที่การวิเคราะห์ด้านบนอภิปรายตั้งเป็นข้อสังเกตว่ามีการฟ้องดำเนินคดีความกับผู้ชุมนุมหลายคน เพราะลักษณะสำคัญของการชุมนุมครั้งนี้ คือ นับได้หลายกรรม หลายวาระ จากการนับเป็นจำนวนครั้งของการชุมนุมได้มากครั้ง ทำให้รัฐมีการบังคับใช้กฎหมายนับได้หลายคนความดังกล่าว

สำหรับคำถามวิจัยที่ 2 สรุปได้ว่าส่วนหนึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน แต่มีรายละเอียดปลีกย่อย ดังนี้ ในแง่ของข้อเรียกร้องของกลุ่มชุมนุมที่ต้องการให้เปลี่ยนแปลงในรัฐบาล คือการออกไปของรัฐบาลประยุทธ์ และการเปลี่ยนแปลงกฎหมายสำคัญคือส่วนของรัฐธรรมนูญที่กำหนดที่มาของนายกรัฐมนตรี ที่กลุ่มชุมนุมต้องการให้เป็นไปตามครรลองของระบอบประชาธิปไตยให้มากขึ้น และการเปลี่ยนแปลงข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์นั้น สภาวะเดิม (status quo) ยังอยู่ หรือไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงตามข้อเรียกร้องแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์อภิปรายด้านบน โดยเฉพาะการวิเคราะห์เชิงสถาบัน มีรายละเอียดที่แสดงถึงว่า ภายในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุม ดูแลการชุมนุม เช่นกระบวนการดำเนินคดีความกับกลุ่มประท้วงนั้น มีหลายกรณีที่เกิดการดำเนินการของหน่วยงานที่ถ่วงดุล อำนาจอยู่ ที่ไม่ได้เป็นไปในทางที่เป็นคุณแก่รัฐบาลผู้บังคับใช้กฎหมายเสียทั้งหมด เช่น กรณีที่ศาลไม่อนุมัติหมายจับแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยให้เจ้าหน้าที่ใช้เป็นหมายเรียกผู้ชุมนุมมารับทราบข้อกล่าวหาแทน และตัวอย่างกรณีศาลยุติธรรมพิพากษาห้ามรัฐบาลบังคับใช้บางข้อกำหนดที่ออกตามความในมาตรา 9 แห่ง พ.ร.ก. การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ในขณะที่งานวิจัยวิเคราะห์ที่มาของจำนวน 8 ใน 9 ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ที่ผ่านการลงมติโดยวุฒิสภาที่คัดเลือกโดย คสช. ดังนั้น งานวิจัยจึงตอบรับสมมติฐาน อย่างมีรายละเอียดปลีกย่อยที่มองได้ว่าเพิ่มความน่าสนใจแก่ประเด็นการบังคับใช้กฎหมายโดยรัฐไทย

References

- Adjunct question: Are you in favor of the appointed senators nominating the prime minister? (2016, July 14). *ilaw*. Retrieved from <https://ilaw.or.th/node/4195> [in Thai].
- Anon, Lawyer, joining the Harry Potter Mob, holding a magical cane to protect democracy. (2020, August 3). *Matichon Online*. Retrieved from https://www.matichon.co.th/politics/news_2292061 [in Thai].
- Avoiding ferocity: Why cracking down the 20 March Mob. (2021, March 24). *Matichon Online*. Retrieved from https://www.matichon.co.th/politics/politics-in-depth/news_2638410 [in Thai].
- Baumer, D. C., College, S., & Van Horn, C.E. (2014). *Politics and public policy: Strategic actors and policy domains* (4th ed.). Los Angeles: SAGE.
- Civil Court's provisional order: Disallowing the prime minister from controlling the media. (2021, August 6). *Krungthep Dhurakij*. Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/politics/953279> [in Thai].
- Comprehending the emergency decree: From the Thaksin to Prayut administrations. (2020, March 25). *ThaiPublica*. Retrieved from <https://thaipublica.org/2020/03/emergency-decree-prayut-chan-o-cha/> [in Thai].
- Constitutional amendment: From amending the whole constitution to article by article, Paiboon and Piyabut's issues. (2021, April 2). *BBC*. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/thailand-56612582> [in Thai].
- Constitutional amendment: Palang Pracharath Party and senators vote to block the third reading. (2022, June 19). *BBC*. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/thailand-56425371> [in Thai].
- Constitutional amendment: The Constitutional Court decided that the legislature is legitimate to redesign the constitutional; but referendum is required. (2021, March 11 2021). *BBC*. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/thailand-56345791> [in Thai].

Court denied Pai Daodin's bail request due to repetitive offenses, ordering an immediate detention of the accused. (2021, August 9). *Krungthep Dhurakij*. Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/politics/953760> [in Thai].

Court discharged 9 defendants from the pro-election group from the case of rallying at MBK skywalk which involves article 116 and public assembly act. (2020, December 26). *Matichon Online*. Retrieved from https://www.matichon.co.th/local/news_2499968 [in Thai].

Court dismissed the case charged by reporters asking the court to prohibit the police from using force. (2021, August 11). *INN News*. Retrieved from https://www.innnews.co.th/news/criminal/news_165985/ [in Thai].

Criminal court release Penguin on bail while he insists on pursuing the protest. (2020, August 15). *Workpoint Today*. Retrieved from <https://workpoint-today.com/penguin-mob/> [in Thai].

Day 61 of Yuen Yud Kang at supreme court: Progress is made by those not acquiescing to injustice. (2021, May 23). *Matichon Online*. Retrieved from https://www.matichon.co.th/politics/news_2739020 [in Thai].

Dye, T. R. (2013). *Understanding public policy* (4th ed.). New York: Pearson.

Finally comes the new members of constitutional court: The nomination process started from the moment of 2017 constitutional promulgation. (2020, April 6). *ilaw*. Retrieved from <https://ilaw.or.th/node/5594> [in Thai].

Four deans protested the use of the emergency decree. (2020, October 21). *Krungthep Dhurakij*. Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/politics/903806> [in Thai].

Future forward party: Constitutional court ordered dissolution of future forward party, while also removing the political rights of the party's management committee members for 10 years. (2020, February 21). *BBC*. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/thailand-51582581> [in Thai].

- George floyd murder: Derek Chauvin sentenced to over 22 years. (2021, 25 June). *BBC*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-57618356>
- Hague, R., Harrop, M., & McCormick, J. (2016). *Comparative government and politics: An introduction* (10th ed). New York: Palgrave Macmillan.
- Hamtaro Mob, gathering and running around the democracy monument 3 times, demanding parliamentary dissolution, albeit being young, but will help move Thailand forward. (2020, July 26). *Matichon Online*. Retrieved from https://www.matichon.co.th/politics/news_2281848 [in Thai].
- Here comes Pareena, explaining to UN that it is inappropriate to rescind Article 112 of the Thai constitution. (2020, December 11). *Khaosod Online*. Retrieved from https://www.khaosod.co.th/politics/news_5509212 [in Thai].
- Heywood, A. (2013). *Politics* (4th ed.). New York: Palgrave Macmillan.
- Hogwood, B. W., & Gunn, L. A. (1991). *Policy analysis for the real world*. Oxford: Oxford University Press.
- Kettl, D. F. (2012). *The politics of the administration* (5th ed.). California: SAGE.
- “Launching of the Youth Liberation group: demanding the drafting of new constitution and dissolving the parliament, planning for the 16 August protest.” 7 August 2020. *Krungthep Dhurakij*. Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/politics/892668> [in Thai].
- New people’s party: The court denied Penguin’s bail for the ninth time, while the Department of Correction reported his latest condition after 49–day fasting. (2021, April 29). *BBC*. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/thailand-56925061> [in Thai].
- NIDA asked the youth mob to welcome the new gesture of the King and the royal family. (2020, November 6). *Manager Online*. Retrieved from <https://mgronline.com/specialscoop/detail/9630000114894?> [in Thai].
- Nomination of Banjongsak Wongpratch as member of the constitutional court. (2020, August 26). *Krungthep Dhurakij*. Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/895324> [in Thai].

- Nomination of Nakarin Mektrairat as member of the constitutional court. (2015, November 25). *Krungthep Dhurakij*. Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/politics/675974> [in Thai].
- Nomination of Panya Oodchachon as member of the constitutional court. (2015, December 4). *Krungthep Dhurakij*. Retrieved from <https://www.bangkokbiznews.com/news/677285> [in Thai].
- Peerapan said, most committee members decline minimizing the Senate's authority in article 272, since it is only temporary. (2021, September 10). *Thai Post*. Retrieved from <https://www.thaipost.net/main/detail/77048> [in Thai].
- Penguin shouted, you may not harrasss us, while the police were arresting Anont and Mike and charging them with assault and battery. (2020, August 14). *BBC*. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/thailand-53774842> [in Thai].
- Penguin showed up at the free youth's mob, stating the 10 demands. (2020, August 16). *Manager Online*. Retrieved from <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9630000083934> [in Thai].
- Peters, B. G. (2016). *American public policy: Promise and performance* (10th ed.). California: SAGE.
- Parit and Piyabut push for the design of shield to save the constitution. (2021, November 17). *Matichon Online*. Retrieved from https://www.matichon.co.th/politics/politics-in-depth/news_3044946 [in Thai].
- Pro-election group: UN Human right watch calls for the release of protest leaders. (2018, May 22). *BBC*. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/thailand-44206045> [in Thai].
- Prosecutors pressed charge 18 leaders of the New People's Party from the protest activities on 19 September: Roong, Pai, and Mike were charged with violation of Article 112. (2021, March 8). *Thairath Online*. Retrieved from <https://www.thairath.co.th/news/politic/2046068> [in Thai].

- Protest on 14 October: from clashing with the yellow shirt group to showing the three finger gesture at the royal procession. (2021, October 14). *BBC*. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/thailand-54539098> [in Thai].
- “Protest on 16 October: Cracking down the youth mob; the prime minister said ‘I did not do anything wrong’.” (2020 October 16, 2020). *BBC*. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/thailand-54568639>
- Protest on 27 November: the protest leaders held a car mob against future coups. (2020 November 27). *BBC*. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/thailand-55099827> [in Thai].
- Protesters angry: Senators and ruling parties stalling the constitutional amendments by allocating one month for the committee studying constitutional amendments. (2020 September 24). *Prachachat*. Retrieved from <https://www.prachachat.net/politics/news-527176> [in Thai].
- Protesters staged the emcampment at the monument, demanding the dissolution of the parliament. (2020, July 18). *Naewna*. Retrieved from <https://www.naewna.com/politic/506190> [in Thai].
- Recalling 7 August 2016: The constitutional referendum and the adjunct question, the beginning of the Thai political turmoil. (2021, August 7). *Matichon Weekly*. Retrieved from https://www.matichonweekly.com/scoop/article_451280 [in Thai].
- Ripley, R., & Franklin, G. A. (1986). *Policy implementation and bureaucracy* (2nd ed.). Illinois: The Dorsey Press.
- Sato, H. (2002). Abortion of leprosy isolation policy in Japan: Policy termination through leadership. *Policy Studies Journal*, 30(1), 29–46.
- Summoning the leaders of new people’s party with the charge of Article 112. (2020, November 25). *Thairath Online*. Retrieved from <https://www.thairath.co.th/news/politic/198345> [In Thai].
- Taking Roong, Penguin, and Mike into custody: Attesting that the police caused damage to people’s motorcycles. (2020, October 31). *Matichon Online*. Retrieved from <https://www.matichon.co.th/news-monitor/news2421149> [in Thai].

- Taweekiat as news constitutional court member. (2013, August 29). *Manager Online*. Retrieved from <https://m.mgonline.com/politics/app-detail/9560000108531> [in Thai].
- Thai Pakdee Group supports Article 112: Planning the rally at Lumpini Park on December 18 at 4 P.M. (2020, December 15). *Thairath Online*. Retrieved from <https://www.thairath.co.th/news/politic/1995121> [in Thai].
- Thai parliamentary drama on 2017 constitutional amendments, with Paiboon Nititawan as leading character. (2021, March 18). *BBC*. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/thailand-56441126> [in Thai].
- The case of prime minister's residence: Will he step down? (2021, November 7). *Manager Online*. Retrieved from <https://mgonline.com/daily/detail/9630000115178> [in Thai].
- The Constitutional amendment committee stated the amendment must not affect the King's position. (2020, November 17). *Nation TV*. Retrieved from <https://www.nationtv.tv/news/378806459> [in Thai].
- The history of court of justice*. (2018, June 11). Retrieved 19 June 2022, from <https://coj.go.th/th/content/page/index/id/3> [in Thai].
- The legal foundation of making arrests and arrest warrants*. (2022, March 11). Retrieved June 19, 2022, from <https://www.dharmniti.co.th/arrest-warrant/> [in Thai].
- The magnificent elucidation of Bowonsak Uwanno: They like to remain in power. (2018, March 21). *Matichon Online*. Retrieved from <https://www.matichon.co.th/columnists/news884495> [in Thai].
- The parliament voted in the first reading to reject the draft constitutional amendment proposed by the public. (2021, November 17). *The Standard*. Retrieved from <https://thestandard.co/parliamentary-resolution-not-approve-constitution-fix/> [in Thai].
- The prime minister announced the activation of the emergency decree for Covid-19 containment, effective on 26 March*. (2020, March 24). [Video File]. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=KeqqbOXLHtY> [in Thai].

The proposal of constitutional amendment: From the report of the house committee studying constitutional amendments. (2020, September 25). *TCIJ*. Retrieved from <https://www.tcijthai.com/news/2020/9/scoop/10983> [in Thai].

The Thammasat protesters group proposed 10 demands to amend the monarchy, planning the next protest on 12 August. (2020, August 10). *BBC*. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/Thailand-53727597> [in Thai].

The 7 protest leaders are denied bail: the obstruction of justice. (2021, April 30). *Thairath Online*. Retrieved from <https://www.thairath.co.th/news/local/bangkok/2081366> [in Thai].

Totalling 6 drafts of constitutional amendments for the parliamentary meeting on 23 September. (2020, September 23). *Thansettakij*. Retrieved from <https://www.thansettakij.com/politics/45021> [in Thai].

Twenty REDEM members faced 6 charges, including violation of Article 112; arresting two minors with arson charge. (2021, March 22). *Thairath Online*. Retrieved from <https://www.thairath.co.th/news/politic/2054643> [in Thai].

Worawit Kangkasitiam as president of the constitutional court. (2020, March 6). *Komchadluek Online*. Retrieved from <https://www.komchadluek.net/scoop/420905> [in Thai].

White ribbon against dictatorship: As the definitions of nation among the youth and government collides. (2020, August 18). *BBC*. Retrieved from <https://www.bbc.com/thai/thailand-53821787> [in Thai].